

A. N. SAMOYLOVIÇ'İN DİL İNKILABI VE TÜRK DİL KURUMU HAKKINDAKİ GÖZLEM VE DÜŞÜNCELERİ III

Serdar Karaca

- 24-31 Ağustos 1936'da Dolmabahçe Sarayı'nda düzenlenen III. Türk Dil Kurultayına davet edilen 15 yabancı bilim adamı arasında Sovyetler Birliği'nden A. N. Samoyloviç [1880-1938], İ. İ. Meşaninov [1883-1967] ve H. Z. Gabidullin [1897-1937] vardır. Bu üç kişiden oluşan Sovyet heyeti, kurultayda "Türkiye ile Sovyetler Birliğinde Başlıca Dilcilik Meseleleri ve Dil Kuruluşunun Pratiği" adında Türkçe müşterek bir bildiri sunmuş ve söz konusu bildiriye çoğunlukla kurultayın da ana konusu olan Güneş-Dil Teorisi'yle ilgili görüşlere yer vermiştir. Yine Samoyloviç; Rusya'ya dönüşünde, kurultay ve bu kurultayda sundukları bildiri hakkında Bilimler Akademisinin *Vestnik Akademii Nauk SSSR* dergisinde "Tretiy lingvistiçeskiy kongress v Turtsii" adlı bir yazı kaleme almış (1936, S 11-12, 51-55. sayfalar) ve burada genel olarak Güneş Dil Teorisi'nin ana hatlarına değinmiş ayrıca kurultay hakkındaki notlarını ve dil inkılabının gelişme seyrine dair düşüncelerini de açıklamıştır. Bunların yanında söz konusu yazıda, SSCB'nin Türkiye ile bilim ilişkilerini geliştirme komisyonu başkanı olarak Sovyet-Türk bilim ilişkilerini de anlatmaktadır. 1933'teki ziyaretiyle Türk Dil Kurumunun ilk çalışmalarına tanıklık etmesi, 1934 ve 1936'da Türk Dili Kurultaylarına katılması ve Kurumun ilk yayınlarını inceleme imkânı bulması dolayısıyla Samoyloviç'in dil inkılabı hakkında anlattıkları ayrıca önem kazanmaktadır.

Samoyloviç'in *Türk Dili* 805'te "Türkiye'de Dilin Biçimlendirilmesi" ve 807'deki "Türkiye'de İkinci Dil Kurultayı ve Sovyet-Türk Bilim İlişkileri" adlı yazılarından sonra, şimdi de "Türkiye'de Üçüncü Dil Kurultayı" başlıklı makalesinin Türkiye Türkçesine çevirisini sunmaktayız.

1931 Ocak. S. F. Ol'denburg, A. N. Samoyloviç (Rusya Bilimler Akademisi Sankt Peterburg Şark Yazmaları Enstitüsü Şarkiyatçılar Arşivinden S. Şevelçinskaya tarafından sağlandı. www.orientalstudies.ru).

A. N. Samoyloviç solda. 1935 yılından (www.poslednyadres.ru).

A. N. Samoyloviç'in Anısına "Son Adres" Plaketi Çakma Töreninden Fotoğraflar

"Son Adres" hareketi, kamuoyunda A. N. Samoyloviç gibi Sovyetler Birliği'nde devlet baskısına maruz kalanların son adreslerine plaket çakmakla tanınmaktadır. Bu bağlamda söz konusu hareket tarafından 26 Kasım 2017'de, A. N. Samoyloviç'in 1910'lardan itibaren kaldığı son ikamet yeri Sankt Peterburg, Ropşinskaya 23 adresine bir plaket çakıldı.

Torun Marina P. Samoyloviç ile çocukları Aleksandr ve Boris.

Plakette "Burada, Şarkiyatçı Aleksandr Nikolayeviç Samoyloviç yaşadı. 1880'de doğdu, 8.10.1937'de tutuklandı, 13.02.1938'de Moskova'da kurşuna dizildi, 1956'da itibarı iade edildi." yazılıdır.

S. Şevelçinskaya'ya fotoğraflar ve bilgi için www.orientalstudies.ru, www.poslednyadres.ru'ya teşekkürlerimizle.